

vergoed. [fol. 27] Het blijkt onjuist te zijn dat specerijbomen die geen vrucht dragen, wel een geur verspreiden. Daarom werden de plaatsen waar dat voorkomt, niet bezocht. Betrouwbare zegslieden getuigden dat specerijbomen buiten de bloeitijd geen geur verspreiden. Als zij dat echter wel doen, dan merkt men dat pas als men binnen de specerijtuinen is. In de brief van eind december 1763 is uitgebreid verslag gedaan van de ongelukkig afgelopen expeditie naar de Papuase eilanden Salawati en Woni. Hieruit blijkt dat er bij de Papuase eilanden wordt gepatrouilleerd. Wegens de ongezondheid van die wateren en omdat men meer verwacht [fol. 28] van aparte patrouillering vanuit Ambon, Banda en Ternate is dat gestaakt. Tot die aparte patrouillering was bij geheime circulaire van 20 december 1763 opdracht gegeven. Dat dit noodzakelijk is, bleek uit de geheime missive van de gouverneur van Ambon, Willem Fockens, van 31 mei 1764, waarin deze meldt dat er bij Ceram Laut en Kisar een groot aantal smokkelvaartuigen is aangetroffen en dat berichten vanuit Bandjarmasin en Bali dit bevestigden. Het blijkt dus dat er in de gehele Grote Oost smokkel van specerijen in zwang is. Verder wordt verwezen naar de brief van de residenten te Bandjarmasin van 25 juni 1764 en die van de gouverneur van Java's Oostkust van 4 augustus 1764. Men vindt, evenals Heren XVII, een strenge patrouillering veel geschikter, minder nadelig en gezien de omstandigheden nuttiger dan het stichten van forten en versterkingen. Daarom zijn, zoals reeds gemeld in de generale missiven van eind december 1763 en 8 mei 1764, onlangs naar Ambon een sloep en drie pantjalangs gestuurd, [fol. 29] naar Banda drie pantjalangs en naar Ternate en Makassar ieder twee. De voorziening van militairen is helaas erg krap geweest. Bij de besluiten van 21 februari en 12 maart 1764 konden naar Ambon en Banda ieder een 100 soldaten gezonden worden, naar Ternate maar 50 en tenslotte konden uit het garnizoen te Batavia maar 40 man voor Makassar gemist worden. Zoals in de brief van 8 mei 1764 reeds is gemeld, werd de Huis te Manpad, op weg naar Celebes, langs Semarang en Surabaya gestuurd om daar, ter aanvulling van de militie in Makassar, zo mogelijk 60 man op te nemen. Doordat de oostenwinden al vroeg kwamen opzetten, kon dit schip de reis daarheen niet afmaken. Het bestuur te Makassar moest toen wel twee sloepen naar Batavia zenden om wat strikt nodig was af te halen. Zodoende verwacht men weinig van patrouillering in de wateren rond Celebes, [fol. 30] en evenmin veel van die vanuit Ternate. Daarom hoopt men vurig dat de belofte van Heren XVII om versterking te sturen wordt nagekomen. Als deze versterking dit najaar komt, dan zal ze gebruikt worden om het zeer afgenomen gezag van de Compagnie te herstellen en haar privileges in de Grote Oost te beschermen. Door de geringe aanvoer van militairen en het uitblijven van de toegezegde schepen, is het vooruitzicht daarop nog zeer ongunstig. Later wordt daar bij de beantwoording van de brief uit Nederland van 13 oktober 1763 op ingegaan. Op het vertrouwen van Heren XVII, met betrekking tot de bewering van de bevolking van Limbotto dat de prijzen van textiel sinds het bewind van gouverneur Abraham Bernard zijn gestegen, de aandacht van de Hoge Regering wel zal hebben gekregen, wordt geantwoord)

--- dat deze prijsverhoging zedert anno 1735 (wanneer den E. Bernard gouverneur was in Ternaten) zo eene bekende zaak is dat ze bij niemand tegenspraak lijdt, en allereerst plaats vindt omtrend de Bengaalsche, minder omtrend de Cormandelsche, en allereerst omtrend de Souratsche lijwaaten; dat dit toe te schrijven is aan de zeedert dier tijd in de Indostansche landen steeds gewoed hebbende oorlogen en daardoor veroorzaakte duurte van levensmiddelen, verloop van volk en andere fataliteyten; en hoezeer derhalven op Limbotte en andere lijwaat slijtende plaatsen over dese verduuring mag geklaagt worden, zo weet men hiertegen geen andere voorziening uyt te denken, dan de b'amp ten op de lijwaat geëvende comptoiren gestadig te adhorteren tot vermindering der prijzen, en zoverre mogelijk op hun gedrag te letten; gelijk zulx in beyde opzigten nagekomen werd en U Wel Edele Hoogachtbare inzonderheit ook weer overtuigend blijken zal uyt onsen desen jaare afgevaardigde brieven naar Bengale en Cormandel.

Fol. 30v-31v.

(Het blijft het bestuur op Ternate aanbevolen smokkel van textiel die, zoals door He-